

Euroopa Majandus- ja
Sotsiaalkomitee

AVALDUS ELI
SINISE KOKKULEPPE
KOHTA

#EUBlueDeal

Vesi on elutähtis ressurs. See on hädavajalik ökosüsteemide ja inimeste elutegevuse ning majanduse ja ühiskonna toimimiseks. Kuid ülemaailmsed veevarud on piiratud ja üha suurema surve all. Nagu ÜRO Peaassamblee 2010. aastal selgelt tunnistas, on **juurdepääs puhtale joogiveele ja sanitaaringimustele inimõigus**, ning on vastuvõetamatu, et Euroopa Liidus on inimesi, kellel puudub endiselt juurdepääs veele ja sanitaaringimustele.

EL on kehtestanud õigusraamistiku magevee- ja mereressursside kaitsmiseks. Ent paljud seatud eesmärgid ei ole saavutatud. Selleks et töötada välja terviklik lähenemisviis Euroopa veepoliitikale, võttis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastu [mitu omaalgatuslikku arvamust veekriisi](#) ja selle eri mõõtmete kohta.

Pidades silmas vee tähtsust ning maailma ja Euroopa ees seisvaid praegusi ja tulevaseid probleeme, on komitee sügavalt veendunud, et vesi ei saa olla pelgalt üks roheline kokkuleppe element: ELi tasandil on vaja paradigma muutust. Seetõttu kutsub komitee Euroopa Liidu institutsioone üles **käsitama vett nüüdsest prioriteedina ja võtma eraldiseisva strateegilise poliitikanavastu ELi sinise kokkuleppe**, mis on samaväärne ELi roheline kokkuleppega. ELi sinine kokkulepe peab **täielikult täiendama ELi rohelist kokkulepet ja ÜRO kestliku arengu eesmärgid ning olema nendega koostoimes**. See peab olema terviklik ja sidus poliitika, mis põhineb allpool esitatud juhtpõhimõtetel ja konkreetsetel meetmetel. See tähendab vajaduste prognoosimist ning meie ühiste veevarude säilitamist ja asjakohast majandamist lühikeses, keskpikas ja pikas perspektiivis, et tagada veealasel vastupanuvõimeline tulevik. **Euroopa saab muuta veega seotud probleemid uuteks võimalusteks** tehnoloogiaarengu, ühiskondliku arengu, uute töökohtade, oskuste ja ettevõtluse kasvu vallas, suhtudes samal ajal austusega keskkonda.

Komitee kutsub ELi institutsioone ja liikmesriike üles võtma neid põhimõtteid ja ettepanekuid arvesse ning käsutama **2028.–2034. aasta programmitöö perioodil ja ka edaspidi vett strateegilise prioriteedina**, mis on integreeritud igasse ELi poliitikavaldkonda.

On aeg ühendada jõud ja leida süsteemsele veekriisile ühised lahendused. Ainult meie ühine tegevus, mida toetab tugev ja kaugeleulatuv veestrategia Euroopa tasandil, tagab kestlikkuse ja veealase vastupanuvõime ka tulevikus.

Oliver RÖPKE, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee president

26. oktoober 2023

ELi SINISE KOKKULEPPE JUHTPÕHIMÕTTED

1. põhimõte.

Kõik ELi poliitikmeetmed peavad olema kooskõlas uue Euroopa veepoliitikaga, nagu on tehtud ELi rohelise kokkuleppega. Sinise kokkuleppe poliitika ja meetmed peavad põhinema ajakohastel, täpsetel, läbipaistvatel, võrreldavatel, kergesti kättesaadavatel ja usaldusväärsetel veandmetel.

2. põhimõte.

Ökosüsteemide, märgalade ja elurikkuse taastamine ja kaitse peaksid olema sinise kokkuleppe olulised elemendid.

3. põhimõte.

Euroopa Liit peab kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba 20. põhimõttega võtma kasutusele inimõigustepõhise lähenemisviisi veele ja võitlema veepuuduse vastu. Õigust heas seisundis keskkonnale tuleks samuti tunnustada põhilise inimõigusena.

4. põhimõte.

Vee-, sanitaar- ja hügieeniteenused peavad olema kestlikud, õiglased, kvaliteetsed ja kõigile taskukohased. Veekriisi korral peavad elanikud ja nende põhivajadused olema esmatähtsal kohal.

5. põhimõte.

Kõiki veekasutajaid tuleks julgustada võtma kasutusele lahendusi ja tavasid, mis toetavad vee säästvat kasutamist ja tarbimist.

6. põhimõte.

EL peab toetama selliste tehnoloogiate arendamist, mis võimaldavad tõhusat veekasutust, vee ringlussevõttu ja reostuse vähendamist, ning nende järkjärgulist kasutuselevõttu põllumajanduses, tööstuses ja kodumajapidamistes.

7. põhimõte.

Märkimisväärselt tuleb vähendada veekadu, mis tuleneb leketest veevõrgus ja vee raiskamisest põllumajanduses, tööstuses, kodumajapidamistes ja kõigi teiste kasutajate poolt.

8. põhimõte.

Põllumajandus on nii veenappuse peamine põhjus kui ka ohver. EL peab strateegilise kava kaudu tagama juurdepääsu piisavale kvaliteetsele veele ja selle säästva majandamise põllumajanduses, et võimaldada ELis piisavat ja kestlikku toidutootmist.

9. põhimõte.

Arvestades seost energia, vee ja kriitilise tähtsusega toorainete vahel, **tuleks vett vaadelda ELi tööstusstrateegia põhielemendina.**

10. põhimõte.

Vaja on sektoripõhist tööstuslikku lähenemisviisi, sest eri tööstusharudel on erinevad veevajadused ja veetõhususe võimalused. **Kahju mittetekitamise põhimõtet tuleb kombineerida majandustegevuse õigusega vett tarbida.**

11. põhimõte.

Tuleb tagada kvalifitseeritud ja spetsialiseerunud töötajate kättesaadavus ning säilitada Euroopa ettevõtjate konkurentsivõime.

12. põhimõte.

ELi tervikliku veepoliitikaga peab kaasnema sama kaugeleulatuv rahastamiskava. Vee hinnad, kulud ja maksud peavad olema õiglased ja läbipaistvad ning hinnad peavad põhinema kulude täieliku katmise põhimõttel.

13. põhimõte.

EL peaks suurendama oma jõupingutusi sinise diplomaatia vallas ning vesi tuleks integreerida ELi välispoliitikasse ja välissuhetesse, sealhulgas naabus-, kaubandus- ja arengupoliitikasse. Sinise diplomaatia üks peamisi strateegilisi eesmärke peaks olema **ajakohastada ÜRO lepinguraamistikku kõigis veega seotud küsimustes** ja kiiresti rakendada rahvusvahelised lepingud.

14. põhimõte.

Samuti on hädavajalik **töötada välja rahvusvaheline poliitika, et edendada säästlikku ja tõhusat veekasutust kõigis majandussektorites ja ühiskonnas, vähendada põhja- ja pinnavee reostust ning taastada reostunud ja kahjustatud veekogud.**

15. põhimõte.

ELi sinine kokkulepe nõuab **mageveevarude, sealhulgas põhjavee asjakohast majandamist**. Komitee nõuab **vesikonnapõhist lähenemisviisi**, mis hõlmaks kõiki asjaomaseid sidusrühmi. Olemasolevaid piiriüleseid vesikonnapõhiseid koostööalgatusi tuleks süvendada, arendada ja piisavalt rahastada.

ELI SINISE KOKKULEPPE RAAMES VÕETAVAD MEETMED, MIS TULEB KIIREMAS KORRAS RAKENDADA

Arvestades esseeisvaid väljakutseid, peame tegutsema kiiremas korras. **Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub kaasseadusandjaid üles lisama sinisesse kokkuleppesse järgnevalt loetletud meetmed ning jälgib tähelepanelikult nende rakendamist Euroopa Komisjoni järgmise koosseisu ametiajal (2024–2029).**

1	Veepuuduse mõistmiseks Euroopa Liidu tasandil on vaja ühist lähenemisviisi. EL peab välja töötama ühised suunised, et jälgida juurdepääsu kvaliteetsetele ja taskukohastele vee- ja sanitaarteenustele , kaardistama hetkeolukorra ja jälgima korrapäraselt arengut.
2	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja teised ELi institutsioonid peaksid ühiselt looma ELi sidusrühmade nõuandeplatvormi , et jagada parimaid tavasid, töötada välja konkreetsed veekvaliteedi ja veekasutuse standardid põllumajanduses ja tööstuses, aidata korrapäraselt ajakohastada sinise kokkuleppe tegevuskavu ning edendada partnerlusi ja ringmajandust.
3	Vaja on süsteemiliselt koguda läbipaistvaid, võrreldavaid, kergesti kättesaadavaid ja usaldusväärseid andmeid praeguse olukorra ja pikaajaliste suundumuste kohta ELi tasandil järgmistes aspektides: veevarustus, juurdepääs veele ja sanitaartingimustele, veetaristu seisund, pinna- ja põhjavee võtmine ning veekasutus tööstus-, põllumajandus- ja kodumajapidamisprotsessides.
4	Iga liikmesriigi veetaristut ja veeressursse tuleb viivitamata ja põhjalikult hinnata , et teha kindlaks kiireloomulised investeerimisvajadused. Kõigis liikmesriikides tuleks kehtestada sidusad õigusaktid, et luua kestlik mehhanism vee hoiustamiseks märgadel perioodidel .
5	Rahastada tuleks vee- ja kanalisatsioonitaristu arendamist, eelkõige sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olevates linna- ja maapiirkondades. Seda võiks teha näiteks linnade renoveerimislaine raames.
6	Hindades tuleb arvesse võtta pikaajalist veega kindlustatust, rakendada põhimõtet „saastaja maksab“ ning tagada üldine juurdepääs ja taskukohased hinnad, eelkõige vähekaitsitud elanikkonnarühmadele. ELi tasandil tuleks kehtestada veehindade õiglase kujundamise ühine käsitlus. Veetariifid võiksid sisaldada hinnasignaale, et tagada säästvam tarbimine.
7	Kõigis liikmesriikides tuleb käivitada teadlikkuse suurendamise kampaaniad ja konkreetsed meetmed vee väärtuse mõistmiseks ja pikaajalise käitumise muutmiseks.
8	Lisaks olemasolevale ELi energiamärgisele tuleks kehtestada toodete veetarbimise märgis , et suurendada tarbijate teadlikkust. Tarbijaid tuleb motiveerida arvutama oma veekasutuse jalajälge .
9	Tuleks kehtestada stiimulid üleminekuks ringluspõhisele veemajandusele ja toetada vee taaskasutust igat liiki kasutajate jaoks. Joogivee kasutamise asendamine mittetraditsiooniliste veallikatega peaks võimaluse korral muutuma normiks.

10	Järgmise kahe aasta jooksul tuleb läbi vaadata ELi tööstusstrateegia ja tööstuse ülemineku dokumendid, et lisada neisse tööstuse probleemid ja võimalused seoses veega. Eritähelepanu tuleb pöörata veemahukatele tööstusharudele ja toetada tuleb veetõhusate tehnoloogiate kasutuselevõttu.
11	EL peaks kiirendama jõupingutusi, et luua Euroopa Tehnoloogiainstituudi raames uus veealane teadmiskogukond ning tõhustada viie missiooni lähenemisviisi.
12	Kõik ühise põllumajanduspoliitika kavad peaksid innustama kestlikku ja tõhusat veemajandust ja kaasama iga liikmesriigi näitajaid, et jälgida edusamme veemajanduses. Tuleb anda sihtotstarbelist toetust, et tagada põllumajanduslikus toidutööstuses kestlik üleminek ja selle kohanemine kliimamuutustega.
13	ELi põllumajandus- ja tööstuspoliitika peab kaasama meetmeid, millega edendada veekasutuse vähendamist, taaskasutust ja ringlussevõttu ning veereostuse vähendamist heade tavade, koolituste ja uute tehnoloogialahenduste kasutuselevõtu kaudu, et luua vee kasutamise poolest arukas ühiskond.
14	Vee säästev kasutamine ja veega seotud tingimuslikkus peaksid olema kriteeriumid kõigis ELi fondides , et ei toetataks projekte, mis on vastuolus veepoliitika raamdirektiivi ja uue ELi sinise kokkuleppe eesmärkidega.
15	Lisaks riiklikele fondidele tuleb ELi tasandil luua sinise ülemineku fond . See fond oleks veeinvesteeringute jaoks ühtne ELi juurdepääsupunkt ning ühendaks avaliku sektori investeeringud uuendusliku rahastamisega .
16	Sinise ülemineku fondist toetatakse vastupidavat taristut ja kestlikku veemajandust, teadusuuringuid ja veetõhusate tehnoloogiate kasutuselevõttu . Fondist rahastatakse investeeringuid töötingimustesse, kvaliteetsetesse töökohtadesse ja koolitusse ning meetmeid, millega vähendada ebavõrdsust taskukohaste ja kvaliteetsete vee- ja sanitaarteenuste kättesaadavusel.
17	Veeinvesteeringutele tuleks stabiilsuse ja kasvu pakti raames tagada erikohtlemine .
18	Hiljuti sõlmitud ÜRO avamereleping tuleks kiiresti ellu viia.
19	Välissuhetes peaks EL hõlbustama kestlikku veemajandust ja reoveekäitlust, tehes koostööd taristu, tehnoloogia ja oskusteabe valdkonnas majanduspartnerluste ja arengukoostöö raames . Strateegia „Global Gateway“ on selleks suurepärase vahend.
20	Tuleks luua rahvusvahelise mõõtmega Euroopa veekeskus , et toetada liikmesriike ja teisi Euroopa naabruses ja kaugemal asuvaid riike veega seotud küsimuste lahendamisel. Keskus peaks tutvustama silmapaistva koostöö näiteid ning pakkuma poliitilisi soovitusi sinise kokkuleppe poliitikaeesmärkide saavutamiseks.
21	Veeportfelli eest peaks vastutama eraldi ELi volinik .

**Euroopa Majandus- ja
Sotsiaalkomitee**

Rue Belliard/Belliardstraat 99
1040 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

www.eesc.europa.eu/eublueddeal

Printed by the EESC-CoR Printing and Distribution Unit, Belgium

EESC-2023-81-ET

© Euroopa Liit, 2023

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Fotode / illustratsioonide kasutamiseks või kopeerimiseks tuleb luba taotleda otse autoriõiguse valdaja(te)lt.

Tiitelleht: ©Shutterstock/U2M Brand

Sisemised lehed: ©Shutterstock/Ekkachai Tis

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

Print:
QE-04-23-852-ET-C
ISBN 978-92-830-6289-9
doi: 10.2864/778216

Online:
QE-04-23-852-ET-N
ISBN 978-92-830-6267-7
doi: 10.2864/02

ET